

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 2129/19

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערערים: 1. יניב טוירמן
2. אסף רותם
3-16. יעל אסף ו-13 אחי

נגד

המשיבים: 1. הליכוד תנועה לאומית ליברלית
2. מר צורי סיסו, בכהונתו כמנהל הכללי של הליכוד

משיבים פורמליים: 3. מפלגת מרצ
4. דן קלארמן
5. ליאור מאירי
6. הדר שמחוני ויסמן
7. אלון אנתין

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו
בתיק הפ 02-19-002023 שניתן ביום 04.02.2019 על ידי כבוד
השופט א' בכר

תאריך הישיבה: ח' בחשוון התש"ף (6.11.2019)

בשם המערערים: עו"ד איתן הברמן ועו"ד מישל נגר
בשם המשיבים 1-2: עו"ד ניבה הלוי ועו"ד אבי הלוי

פסק-דין

השופט י' עמית:

ביום 5.4.2019 נערכו הבחירות המקדמיות בתנועת הליכוד, היא המשיבה 1. ערב הבחירות, דן בית הדין של התנועה (להלן: בית הדין) בעניינם של המערערים, חברי קבוצת "הליכודניקים החדשים". בפסק דינו, הורה בית הדין, בין היתר, על פסילת מועמדותו של המערער 1 בבחירות המקדמיות ועל הרחקתם של המערערים מס' 2-16 מהתנועה. בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופט א' בכר) מצא שלא להתערב בפסק הדין. מכאן הערעור שלפנינו.

רקע עובדתי והליכים קודמים

1. חברי קבוצת "הליכודניקים החדשים" החלו לפעול במסגרת תנועת הליכוד לפני 8-9 שנים. לפי הצהרותיהם, חברי הקבוצה מאמינים במטרות הליכוד ובחוקת המפלגה

אך מבקשים "לשנות מפניו של הליכוד לעת הזו כדי להחזיר ולחזק את גישתם הממלכתית של מייסדיו". בשלב מסוים התעורר חשדם של גורמים בתנועה כי חברי הקבוצה הם אנשי שמאל המנסים לפגוע בתנועה ולהסיט אותה מדרכה. חשדות אלה הביאו לנקיטת שורת הליכים נגד חברי הקבוצה, ובהקשר זה אפנה את הקורא לפסק דינו של בית משפט זה בע"א 832/19 הנגבי נ' הליכוד, תנועה לאומית ליברלית (4.2.2019) (להלן: עניין הנגבי), שם נדונה סוגיית רישומם לתנועה של כ-1,000 מבקשים, אנשי הליכודניקים החדשים.

2. לענייננו יסופר כי מנהלת התנועה והיועץ המשפטי שלה החליטו על הרחקת מספר חברים בליכודניקים החדשים מהתנועה (להלן: סוגיית ההרחקה). כמו כן, רשימת חברי התנועה הוצלבה עם רשימות חברי מפלגות מר"צ והעבודה ונמצאו שורה של "מתפקדים כפולים", שעקב כך נמחקו ממרשם החברים של הליכוד (להלן: סוגיית הרישום הכפול). חברי הליכודניקים החדשים טענו לפגמים בהליכי ההרחקה והמחיקה, ובעיקר להוצאתם מהתנועה ללא שימוע וללא הודעה מוקדמת. כמו כן, נטען כי הופעת שמם ברישומי המפלגות האחרות מקורה בטעות. טענות אלה הביאו לניהול הליכים נוספים בפני בית הדין ובפני בית המשפט קמא (ולהרחבה ראו פסק דינו של בית המשפט קמא בה"פ 19-01-2470 מיום 22.1.2019). במסגרת זו, בית הדין הורה על עריכת שימועים בפני יו"ר ועדת הבחירות, השופט בדימוס נאמן, וזאת בשל התבטאויות לא הולמות והבעת עמדה נחרצת מצד היועץ המשפטי של התנועה. כמו כן, נקבע כי יש לאפשר למתפקדים הכפולים להוכיח כי בעת שהתפקדו לליכוד לא היו חברים במפלגה אחרת, ונרשמה הצהרת היועץ המשפטי כי הודעה של המפלגה האחרת כי הנפיקה רשימה מוטעית תהווה אף היא ראיה כי לא נתבצעה התפקדות כפולה.

ביני לביני התקבל החוק לפיזור הכנסת ה-20 ונקבע כי הבחירות המקדימות בליכוד יתקיימו ביום 5.2.2019. ארבעה מבין חברי הקבוצה שהורחקו מהתנועה ביקשו להירשם כמועמדים בבחירות המקדימות אך סורבו. שניים אחרים נרשמו כמועמדים אך בהמשך, ועדת הבחירות של הליכוד החליטה על פסילתם ועל הרחקתם מהתנועה (להלן: סוגיית פסילת המועמדות).

3. ענייננו בפסק דינו של בית הדין מיום 1.2.2019 שהכריע בשלוש סוגיות: סוגיית ההרחקה; סוגיית פסילת המועמדות; וסוגיית הרישום הכפול.

לצורך הדיון בסוגיית ההרחקה, ונוכח הטענות לפגמים בהליך השימוע בפני יו"ר ועדת הבחירות, בית הדין מצא לערוך בעניין המורחקים בחינה מחודשת ("De-Novo")

והתרשם באופן ישיר מהעותרים-המורחקים ומהראיות שהובאו בפניו. בסופו של דבר, בית הדין הורה על הרחקתם של ארבעה מחברי הקבוצה, שאחד מהם הוא המערער 2. עוד נקבע כי המערער 1 וחברה נוספת לא יורחקו מהתנועה, אך לא יוכלו להתמודד בבחירות המקדימות. בית הדין קבע כי את הסמכות למנוע מועמדות של חבר בבחירות המקדימות ניתן לבסס על ארבעת הנימוקים הבאים: עקרון הדמוקרטיה המתגוננת; עקרון תום הלב בקיום חוקת הליכוד (להלן: החוקה); סעיף 124 לחוקה לפיו בית הדין רשאי לסטות מהוראות הדין המהותי ולפסוק שלא לפי סדרי הדין ודיני הראיות; וסעיף 128 לחוקה המסמיך את בית הדין להרחיק חבר תנועה או להדיחו מתפקידו. לעניין זה נקבע כי "המרובה מחזיק את המועט" ולכן בית הדין רשאי למנוע מועמדות לתפקיד, סנקציה שהינה פחותה בחומרתה מהדחה או הרחקה מהתנועה.

ביחס לסוגיית הרישום הכפול, בית הדין הבחין בין המתפקדים הכפולים שהיו רשומים במפלגת מר"צ לבין אלו שהופיעו ברישומי מפלגת העבודה. בית הדין מצא כי התצהיר שהוצג מאת היועץ המשפטי של מפלגת העבודה הסביר את מקור הטעות באופן ממצה ומפורט, ומשהשתכנע בית הדין במקור הטעות, הורה על רישום מחדש של מתפקדים אלו במרשם החברים של הליכוד. לעומת זאת נמצא כי מכתב ההסבר ממנכ"ל מפלגת מר"צ כלל הסבר לאקוני שאינו מצביע על מקור הטעות ואינו נתמך במסמכים או בתצהיר. נקבע שאין לקבל הסבר כללי ואינו ממצה, ומשכך בית הדין הורה על גריעת המתפקדים שהופיעו ברישומי מר"צ ממרשם חברי הליכוד (למעט מתפקד אחד שמועד הפסקת חברותו במר"צ הופיע ברישומי המפלגה).

4. חברי הקבוצה פנו לבית המשפט המחוזי בהמרצת פתיחה שבה ביקשו להכיר בחברותם בתנועה ובזכותם לבחור ולהיבחר למוסדותיה (ה"פ 19-02-2023). ביום 4.2.2019 ניתן פסק הדין מושא הערעור שלפנינו. בית המשפט המחוזי עמד על כך שההתערבות בהחלטות של בית דין של מפלגה פוליטית שמורה למקרים חריגים של חריגה מסמכות או פגיעה בכללי הצדק הטבעי, וככל שהחלטה נמצאת במתחם הסבירות, בית המשפט ימנע מלהתערב, גם אם ניתן היה להגיע לתוצאה אחרת. טענות החברים המורחקים בדבר הראיות עליהן התבסס בית הדין והמבחנים שהפעיל לצורך בחינת הרחקתם – נדחו, ובהינתן שבית המשפט אינו יושב כערכאת ערעור על החלטות בית הדין, לא נמצא מקום להתערב בממצאים גופם. בית המשפט קיבל את נימוקי בית הדין ביחס לסמכותו למנוע מועמדות בבחירות וביחס לאופן הפעלתה, ומצא כי החלטות בית הדין לגופן אינן בלתי סבירות. כך נקבע גם ביחס להחלטה לדחות את ההסבר שהתקבל מטעם מפלגת מר"צ לעניין הרישום הכפול. קיצורו של דבר, שבית המשפט

קמא לא מצא עילה להתערבות שיפוטית בפסק דינו של בית הדין, ועל כך הוגש הערעור שלפנינו.

תמצית טענות הצדדים בערעור

5. המערערים ממקדים את טענותיהם בהחלטה לפסול את מועמדותו של המערער 1 (להלן: טוירמן) בבחירות המקדימות, ובהחלטה לגרוע את שמם של המערערים 2-16 ממרשם החברים של הליכוד, נוכח התפקדותם הלכאורית למפלגת מר"צ.

ביחס לפסילתו של טוירמן נטען כי בית הדין חרג מסמכותו שכן חוקת המפלגה מסמיכה את בית הדין להטיל סנקציות שונות על חברי המפלגה, כשפסילת מועמדות לא נמנית עליהן. כמו כן, נטען כי ההחלטה בדבר הפסילה אינה סבירה לגופה, כשלא הוסבר מדוע נקבע כי הראיות שהוצגו ביחס לטוירמן אינן חמורות דיין כדי להביא להרחקתו מהתנועה אך הצדיקו את פסילת מועמדותו בבחירות. בהקשר זה אף נטען כי בבואו לבחון את פסילת המועמדות יישם בית הדין מבחנים מקלים כאשר היה עליו להחיל את המבחנים המחמירים שנקבעו בפסיקתו של בית משפט זה ביחס לפסילת מועמדות לכנסת.

ביחס להרחקת המערערים 2-16 נטען כי בית הדין קבע רף ראייתי שלא ניתן לעמוד בו וההחלטה שלא לבטל את הרחקתם חרף הראיות שהוגשו אינה סבירה. לשיטת המערערים, היה על בית הדין להסתפק במכתב התיקון מטעם מנכ"ל מפלגת מר"צ והדרישה לקבל הסברים מפורטים בתצהיר אינה סבירה. המערערים 2-16 הדגישו כי נפלו קורבן לטעות של צד שלישי וטענו כי לא ניתן משקל ראוי לפגיעה בזכויותיהם.

בשולי הטענות, מבקשים המערערים לבחון מחדש את ההלכה בדבר התערבותם של בתי המשפט בהחלטות של טריבונלים פנימיים. לשיטתם, תפקידה המונופוליסטי של המפלגה בדמוקרטיה הישראלית בהיותה "נתיב כניסה" לכנסת, כמו גם השפעתה על זכויות יסוד כגון הזכות לבחור ולהיבחר, מצדיקה ביקורת שיפוטית קפדנית על התנהגותה של המפלגה ועל החלטותיהם של טריבונלים פנימיים. על כן סבורים המערערים כי יש להרחיב את ההלכה הנוהגת ולראות את עניינם כמקרה המצדיק התערבות שיפוטית.

6. המשיבים 1-2 (תנועת הליכוד ומנהלה הכללית, ולהלן יחד: המשיבים) סבורים כי דין הערעור להידחות, הן על הסף – בהיעדר נפקות אופרטיבית, והן לגופו – בהיעדר

עילה להתערבות שיפוטית בהחלטה של טריבונל פנימי. המשיבים גרסו כי טענות המערערים חורגות אל מעבר למקובל בהליכים דנן והדגישו כי על פי ההלכה הנוהגת בתי המשפט אינם יושבים כערכאת ערעור על החלטותיהם של טריבונלים מפלגתיים ואינם דנים בענייני מפלגות כערכאה ראשונה. לגופו של עניין, המשיבים סומכים ידיהם על פסק דינו ונימוקיו של בית הדין.

דיון והכרעה

7. הלכה ותיקה עמנו היא כי התערבות בתי המשפט בהחלטותיהם של טריבונלים פנימיים של גופים וולונטריים היא מצומצמת ושמורה למקרים חריגים. כפי שסוכם בע"א 7162/06 שטרן נ' אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ (17.2.2008) (להלן: עניין שטרן):

"לפי הגישה המסורתית, לא יתערב בית המשפט בהחלטותיהם של טריבונלים פנימיים של אגודות וולונטריות, אלא במקרים חריגים. המקרים הטיפוסיים בהם יתערב בית המשפט יהיו חריגה מסמכות ופגיעה בכללי הצדק הטבעי. מקרים חריגים נוספים, לא ניתן להגדירם מראש, והם ייקבעו ממקרה למקרה. יחד עם זאת, ברור כי הכלל הוא אי התערבות ואילו ההתערבות היא החריג" (שם, פסקאות 15-20).

(עוד על האיזון בין כיבוד עצמאותם של טריבונלים פנימיים, לבין הביקורת השיפוטית המאופקת והמרוסנת על החלטותיהם ראו עניין הנגבי לעיל; ע"א 575/70 תג'ר נ' התאחדות הכדורגל לישראל, פ"ד כד(2) 499 (1970) (להלן: עניין תג'ר); ע"א 674/89 טורטן נ' ההתאחדות לספורט בישראל, פ"ד מה(2) 718 (1991) (להלן: עניין טורטן); ע"א 835/93 איגנט נ' אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ, פ"ד מט(2) 793 (1995) (להלן: עניין איגנט); ע"א 2211/96 כהן נ' כהן, פ"ד נ(1) 629, 634 (1996) (להלן: עניין כהן); ע"א 8398/00 כץ נ' קיבוץ עין צורים, פ"ד נו(6) 602 (2002); ע"א 10985/08 נס נ' תנועת הליכוד, פ"ד נז(1) 769 (2003) (להלן: עניין נס); ע"א 10985/08 יפים נ' יפרח (28.12.2008) (להלן: עניין יפרח)).

בעבר ציינתי כי יסודה של ההלכה "בהנחה כי למוסדות השיפוט הפנימיים יש מומחיות במאטריה המיוחדת להם" (רע"א 3351/16 וטרמן נ' קליין, פסקה 6 (21.7.2016)) "בתי דין אלה... אינם מנותקים מהווית הגופים שבמסגרתם הם פועלים..." (עניין איגנט, עמ' 812), וההלכה מבטאת "מגמה כללית שלא להתערב בשלטון העצמי

של הגוף היודע יותר מאחרים מה טוב לו, וחבריו הכפילו עצמם מרצונם לשלטונו" (עניין תג'ר, עמ' 501). לאמור, שני נימוקים ניתנו למגמת אי ההתערבות: האחד – יתרון הידיעה הפנימית או המומחיות הספציפית של הארגון; והשני – יישום חופש ההתקשרות וחופש החבירה, שכן החברות בארגון הוולונטרי הינה על בסיס הסכמי (עניין טורטן, עמ' 730-726).

יצוין כי כוחה של ההלכה יפה גם כאשר בית המשפט מתבקש להעביר תחת שבט ביקורתו החלטה של טריבונל שיפוטי מפלגתי, וכך נפסק בשורה של מקרים שהובאו לפתחו של בית משפט זה (וראו מבין רבים עניין יפוח, פסקה ג' לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) רובינשטיין והאסמכתאות המובאות שם; עניין נס, עמ' 777; עניין כהן, עמ' 634; עניין הנגבי, פסקה 17).

השורה התחתונה של הלכות אלה היא, כי בית המשפט לא ישים שיקול דעתו תחת שיקול דעתם של טריבונלים בגופים פנימיים דוגמת עמותה או אגודה שיתופית או מפלגה. בית המשפט לא יושב כערכאת ערעור על החלטות של טריבונלים פנימיים, והביקורת על החלטותיהם דומה בהיקפה ובעילותיה לזו המקובלת במשפט המינהלי. על בית המשפט לבחון את הפן הפרוצדורלי והפן הנורמטיבי-מהותי של ההחלטה ובית המשפט יתערב, אם ההחלטה עומדת בניגוד לחוק או לתקנון או לחוקה של המפלגה, תוך חריגה מסמכות, בהיותה נוגדת את עקרונות הצדק הטבעי, או החלטה שנתקבלה בחוסר תום לב, חוסר סבירות, או בניגוד לתקנת הציבור. אלו עילות הביקורת, ועליהן יש להוסיף התערבות ברמת הענישה וסבירותה – עניין איגנט לעיל, וכן מקרים נוספים "בני בלי שם" שגם בהם יראה בית המשפט להתערב (עניין כהן).

8. בערעור שלפנינו מבקשים המערערים כי נהרהר אחר הלכה ותיקה זו ונבחן מחדש את כלל אי ההתערבות בהקשר המפלגתי. לשיטתם של המערערים, הרציונל של כיבוד יחסים חוזיים שבין איגוד לחבריו אינו תופס, שכן היחסים בין המפלגה לחבריה נושאים בעיקרם ממד ציבורי. עוד נטען כי בהיותו נתיב כניסה בלעדי לכנסת ישראל, מוסד המפלגה מחזיק במעמד מונופוליסטי, ומשכך יש להרחיב את הביקורת השיפוטית עליו על מנת למנוע פגיעה בזכויות יסוד כגון הזכות לבחור ולהיבחר.

9. אכן, בפסיקתו של בית משפט זה ניתן למצוא גם התבטאויות המרחיבות את היקף הביקורת השיפוטית על טריבונלים פנימיים, ובמובן זה ניתן למצוא תמיכה מסויימת לגישתם של המערערים. כך, בעניין טורטן עליו נסמכים המערערים, השופט מ' בן יאיר החזיק בדעה שביחס לארגונים וולונטריים בעלי אופי מונופוליסטי –

"שההצטרפות אליהם והחברות בהם אינן חופשיות מקו מסויים של כפייה" – ראוי שלא להגביל את היקף הפיקוח של בתי המשפט לעילות ההתערבות המסורתיות (שם, עמ' 727-730). כמו כן, בעניין איגנט הביע השופט מצא גישה לפיה מידת ההתערבות של בית המשפט תיגזר ממהות הזכות הנפגעת (שם, בעמ' 813-814; וראו גם עניין שטרן, פסקה 18 לפסק דינו של השופט דנציגר). השופט (כתוארו אז) רובינשטיין ציין כי הוא מחזיק בגישה קרובה לגישת של השופט מצא וכי "הדבר בעיני נכון משיקולי צדק, בראש וראשונה" (עניין שטרן, בפסקה א'; ההדגשה במקור).

10. איני רואה כיצד הדברים מסייעים למערערים בהקשר של המקרה שלפנינו. ראשית, איני סבור כי מוסד המפלגה נופל לקטגוריה של ארגונים מונופוליסטים הנזכרים בעניין טורטן (השוו לדוגמאות המובאות שם, בעמ' 728). שנית, ביחס לפגיעה הנטענת בזכות להיבחר, יש להזכיר כי המפלגה אינה חייבת לבחור את נציגיה לכנסת בהליך דמוקרטי (סעיף 16 לחוק המפלגות, התשנ"ב-1992; וראו גם דן אבנון "חוק המפלגות, התשנ"ב-1992" משפט וממשל א' 175, 181 (התשנ"ב)), והזכות להיבחר לכנסת אינה משמיעה זכות מקבילה ושווה בעוצמתה להיבחר כמועמד ברשימה של מפלגה מסוימת. כלומר, הפרט אינו חייב להגשים את זכותו להיבחר דווקא במפלגה ספציפית, ועמדו על כך גם המשיבים בסיכומיהם. יש בכך כדי להשליך על עוצמת הפגיעה הנטענת בזכויות יסוד. עוד אציין, כי איני סבור כי גישת המערערים, כשלעצמה, רחוקה מרחק של ממש מההלכה ולפיה, כאשר במפלגה מדובר, "זכותו של כל חבר מפלגה שהוראות החוקה יקויימו כלשונן וכרוחן ובית-המשפט רשאי להיחלץ לעזרת החבר לאכיפת זכות זו שלו" (ע"א 189/76 מפלגת העבודה הישראלית נ' לוין, פ"ד לא(2) 265, 271 (1977)). מכל מקום, המקרה שלפנינו אינו מצריך דיון מחודש בנושא, ונותיר את האפשרות להרחבת הביקורת השיפוטית על בתי דין מפלגתיים בצריך עיון. לצורך הדיון, אני נכון להניח כי מידת הנכונות לביקורת שיפוטית על מפלגה, כגוף דו-מהותי, רחבה יותר בהשוואה להתערבות בהחלטותיו של טריבונל פנימי של תאגיד (על המפלגה כגוף דו-מהותי ראו בע"א 8414/08 טל נ' פריד, פסקאות כ"ד-כ"ה (28.10.2008) (להלן: עניין טל); יגאל מרזל המעמד החוקתי של מפלגות פוליטיות 243-263 (2004); רענן הר-זהב "חוק המפלגות – מציאות חדשה" המשפט ב' 34, 37-39 (התשנ"ה) (להלן: הר-זהב); אסף הראל גופים ונושאי משרה דו-מהותיים 109-110 (מהדורה שנייה, 2019)).

11. ומכאן לערעור עצמו.

כאמור, המשיבים ביקשו לסלק את הערעור על הסף בהיעדר נפקות אופרטיבית, שכן הדיון בענייני הקבוצה היה על רקע הבחירות המקדימות לרשימת הליכוד לכנסת ה-

21 והערעור לבית משפט זה הוגש רק לאחריהן. עוד נטען כי הסעד הכללי "להצהיר כי בית הדין של הליכוד אינו מוסמך לפסול מועמד בבחירות המקדימות..." לא התבקש כסעד בהמרצת פתיחה, ומשכך יש למחקו. בהתחשב בלוח הזמנים ובטיבם של ההליכים בהם עסקינן, כמו גם בכך ששאלת סמכותו של בית הדין לפסול מועמדות בבחירות המקדימות היא שאלה משפטית שנדונה לכל אורך הדרך – לא מצאתי לדחות את הערעור מטעם זה בלבד (ולא נעלם מעיני כי בעניין נס, נדחה הערעור בשל היעדר נפקות אופרטיבית). עם זאת, הטענה בדבר היעדר נפקות אופרטיבית יכולה להשליך על הדיון לגופם של דברים. על רקע זה אבחן את טענות המערערים ביחס לשתי הסוגיות שבמחלוקת.

12. סוגיית פטילת המועמדות: נימוקי בית הדין ביחס לסמכות למנוע ממועמד להתמודד בבחירות המקדימות היו כלהלן:

(-) פסק הדין בעניין ירדור: בהתבסס ובהיקש מפסק הדין בע"ב 1/65 ירדור נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט(3) 365 (1964) (להלן: עניין ירדור) ועיקרון הדמוקרטיה המתגוננת, נקבע כי ניתן לפסול את מועמדותו של מי שיש לגביו חשש שיפעל להפלת הממשלה לה המפלגה תהיה שותפה או יפעל בניגוד למטרותיה.

(-) עקרון תום הלב בדיני החוזים ודוקטרינת ההפרה הצפויה: תקנון המפלגה הוא חוזה בינה לבין חבריה שיש לקיימו בתום לב. הצהרה של מועמד המבקש להיבחר מטעם הליכוד, כי יפעל להפלת ממשלת ימין בראשות הליכוד, מהווה הפרה צפויה של החוזה, והמפלגה רשאית למנוע את ההפרה מבעוד מועד.

(-) סעיף 124 לחוקה: לפיו סעיף זה בית הדין ידון "לפי עקרונות הצדק והיושר בהתחשב בטובת התנועה – הכל לפי שיקול דעתו" (סעיף 124(א)). כמו כן, בית הדין מוסמך לסטות מהוראות הדין המהותי ואין הוא קשור בדיני הראיות ובסדרי הדין הנוהגים בבתי המשפט (סעיף 124(ב)). אליבא דבית הדין, סעיף זה מהווה עוגן פורמלי להפעלת העיקרון שבפסק הדין בעניין ירדור ועיקרון תום הלב על פי דיני החוזים. זוהי סמכות חריגה שבית הדין יפעילה במקרים קיצוניים, כשלא ניתן למנוע נזק קשה לתנועה באמצעים אחרים.

(-) סעיף 128 לחוקה: סעיף זה קובע שורה של סנקציות אותן בית הדין רשאי להשית על חברי התנועה, וביניהן הוצאה מהתנועה, הדחה או השעיה מתפקיד. לדעת

בית הדין, "המרובה מחזיק את המעט", ואם מוסמך הוא להרחיק חבר מהתנועה או להדיחו מתפקידו, אזי בית הדין מוסמך גם למנוע מועמדות לתפקיד שהינה בבחינת סנקציה פחותה יותר. החוקה לא מפרטת באילו נסיבות יש להפעיל סנקציות אלה, אך חלל זה מתמלא בהוראות סעיף 21 לחוקה (המפרט את העילות להפסקת חברותו של חבר בתנועה); סעיף 5 לחוקה (המפרט את מטרות התנועה); ועיקרון תום הלב.

13. בית המשפט קמא קבע בעיקרו של דבר כי נימוקי בית הדין בעניין הסמכות מקובלים עליו, וכי הפרשנות שניתנה לסעיפים 124 ו-128 לחוקה אינה בלתי סבירה. עוד ביחס לסעיף 128 לחוקה, בית המשפט ציין כי תפיסת בית הדין מתיישבת עם דעת המיעוט של השופטת ברק-ארז בבג"ץ 6301/18 השופטת פוזננסקי כן נ' שרת המשפטים (27.12.2018) (להלן: עניין פוזננסקי כן) בעניין מידתיות כעקרון פרשני מרכזי בסולם הענישה, והיא אינה בלתי סבירה בנסיבות.

14. אקדים תובנה לדיון ואומר כי לא מצאתי להתערב במסקנה זו. עסקינן בשאלה של פרשנות חוקת הליכוד, ובמקרה קרוב נאמר כי "גם במקרה כזה היקף ההתערבות של בית המשפט מצומצם הוא" (עניין יפרח, פסקה 3 לפסק דינו של השופט גרוניס, ויצוין כי שם נדונה פרשנות תקנון הבחירות של הליכוד; השוו גם לע"א 4799/19 קלנר נ' הליכוד - מפלגה לאומית ליברלית, פסקה 7 (28.7.2019)). עם זאת, מכיוון שבשאלת סמכות עסקינן, פטור בלא כלום אי אפשר, ואדרש לסוגיה בקצרה.

15. ראשית יש להדגיש – ככלל, ראוי כי הסנקציות שבית הדין רשאי לפסוק יוגדרו באופן ברור ומפורש. אם חפצים המשיבים שבית הדין יוכל למנוע מחברי התנועה מלהתמודד בבחירות המקדמיות, מוטב יהיה כי יפעלו בעתיד לתיקון החוקה ולעיגון סנקציה זו באופן מפורש. יחד עם זאת, גם בהנחה שהמקרה שבפנינו גבולי וניתן לפרשנות אחרת, אין לקבוע כי במקרה דנן בית הדין חרג מסמכותו. גם לדידי, ניתן למצוא מקור לסמכות בית הדין לפסול מועמדות בבחירות המקדמיות בהינתן סמכותו להורות על הרחקה מהתנועה, והדבר נובע מהכלל הפרשני "בכלל מאתיים מנה". הרי אם מוסמך בית הדין להרחיק חבר משורות התנועה, קשה להלום שלא יוכל לנקוט בסנקציה מתונה ומידתית יותר כגון פסילת מועמדות בבחירות המקדמיות. בהקשר זה יצוין כי איני מקבל את טענת המערערים לפיה פסילת מועמדות אינה סנקציה "פחותה יותר", וטענתם לפיה הלכה למעשה העונש של פסילת מועמדות אינו כה שונה מהרחקה מהתנועה (סעיף 79 לכתב הערעור) יכולה דווקא לתמוך בגישה הנוגדת.

על עיקרון המידתיות כעיקרון פרשני עמדה השופטת ברק-ארז בעניין פוזננסקי כן, וכפי שציין בית המשפט קמא, תפיסת בית הדין מתיישבת עם האמור שם. אוסיף כי לדידי, אם עקרון המידתיות יפה להליך הפלילי ולעולם השיפוט המשמעתי (פסקה 14 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז) אזי כוחו יפה גם בענייננו, כשעסקינן בטריבונל שיפוטי של גוף וולונטרי.

המערערים טענו כי הלכה למעשה, שלילת הזכות להיבחר בתוך המפלגה כמוה כשלילת הזכות להיבחר לכנסת; כי היה על בית הדין לפרש את החוקה בדרך המקיימת זכויות יסוד; וכי יש להקפיד כי פגיעה בזכות תיעשה על פי הסמכה מפורשת. נוכח טענות אלה אחזור ואזכיר כי למערערים אין זכות קנויה להיבחר לכנסת דווקא כנציגי הליכוד, והטענה לשלילת זכותם להיבחר הינה עם כל הכבוד, מרחיקת לכת. גם בהתחשב באופיה של המפלגה כגוף דו-מהותי, וגם אם נבחן את חוקת התנועה ב"משקפיים של המשפט הציבורי" (עניין טל, פסקה כ"ה; ה-זחב, עמ' 49) – איני סבור כי יש להגיע למסקנה פרשנית אחרת.

16. לסיכום נקודה זו, מקובלת עליי המסקנה שבית הדין היה מוסמך למנוע ממועמד להתמודד בבחירות המקדימות בתנועה מכוח סעיף 128 לחוקה, הגם שרצוי עד מאוד כי סנקציה מעין זו תיכלל במפורש בחוקה. בנסיבות אלה, איני מוצא להידרש ליתר טענות המערערים בשאלת הסמכות, ואיני מביע עמדה בשאלות העשויות להתעורר ביחס לתחולתה של הלכת ירדור לאחר חקיקת סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת בהקשר הכללי ובהקשר של בחירות פנים-מפלגתיות בפרט.

17. משהסרנו מדרכנו את הטענה לחוסר סמכות, נותרו טענות המערערים בדבר הסטנדרטים שיישם בית הדין בהפעלת סמכותו ובדבר החלטתו לפסול את מועמדותו של טוירמן לגופה. נוכח שיקול הדעת המסור לבית הדין, איני מוצא לקבוע מסמרות בשאלה לפי אלו אמות מידה היה עליו לבחון את פסילת המועמדות (עניין הנגבי, פסקה 17). עם זאת, לא למותר לציין כי החלטה בעניין פסילת מועמדות או הרחקה מהתנועה מצריכה בחינה פרטנית של נסיבות המקרה (וכאמור לעיל, בית הדין הורה על עריכת שימועים בפני יו"ר ועדת הבחירות, השופט בדימוס נאמן, ונוכח הטענות לפגמים בהליך השימוע שמע בעצמו את המורחקים, נדרש לעניינו של כל חבר באופן פרטני ובחן את הראיות שהובאו בפניו).

18. הראיות נגד טוירמן התבססו על הקשר הארגוני לקבוצת הליכודניקים החדשים; התבטאויותיו בכתבה טלוויזיונית מפברואר 2017, בה ציין, בין היתר, כי לא הצביע

לתנועה (בבחירות לכנסת בשנת 2015 – י"ע); והשתתפותו בהפגנות "נגד השחיתות הציבורית" שנערכו מול בית היועץ המשפטי לממשלה, ובמסגרתן הצטלם עם הפעיל החברתי אלדר יניב (פסקאות 71-74 לפסק הדין). למען שלמות התמונה יובהר כי בחלק הכללי של פסק הדין, בית הדין ביקר את ההשתתפות חברי הקבוצה בהפגנות ומצא, "בזהירות המתבקשת", כי ההפגנות לא היו נגד השחיתות הציבורית גרידא אלא כוונו נגד ראש הממשלה, ועל כן הדבר מעיד על ציניות פוליטית וצדקנות מצד המשתתפים (פסקאות 23-26 לפסק הדין). כמו כן, בית הדין ציין כי ביום 26.1.2019, ימים בודדים לפני המועד שנקבע לדיון בפניו ולקיום שימוע בפני יו"ר ועדת הבחירות השופט נאמן, התראיינו ששת חברי הליכודניקים החדשים שביקשו להירשם כמועמדים בבחירות המקדימות (וטוירמן ביניהם) בכתבה טלוויזיונית אחרת, ושם הצהירו פה אחד כי "יפרו משמעת קואליציונית בנושא תחבורה ציבורית בשבת, גם אם הדבר עלול לגרום להפלת הממשלה" (פסקה 10 לפסק הדין).

בהופעתו בפני בית הדין, אותה הגדיר בית הדין כאמינה ומשכנעת, טוירמן הצר על התבטאויותיו בכתבה מפברואר 2017 ולעניין הצבעתו בבחירות טען כי הניח בקלפי פתק לבן. נוכח התרשמותו מטוירמן, בית הדין שוכנע "שלא מדובר באיש שמאל שחדר לליכוד כדי להרסו מבפנים" והחליט שלא להרחיקו מהתנועה. עם זאת, "בהתאם לעקרון הזהירות המונעת ומטעמים של טובת התנועה" בית הדין הורה על פסילתו מלהתמודד בבחירות המקדימות (פסקה 76 לפסק הדין). כן נקבע שלנוכח הצהרותיו בכתבות והזיקה הארגונית לליכודניקים החדשים "קיים חשש של ממש שאם יבחר, עלול הוא להביא להפלת ממשלה ימנית בגין התנגדותו להתחייבויות קואליציוניות, היה ותקום ממשלה צרה המבוססת על תמיכתם של 61 ח"כים" (פסקה 116 לפסק הדין).

19. בנקודה זו אבקש לחדד ולהעיר כי את המושג הכללי של "טובת התנועה" יש לפרש בצורה זהירה ורגישה, ולשמור את הפעלתו למקרים חריגים ומובהקים בחומרתם. עמד על כך גם בית הדין, בקשר לסעיף 124 ו-"טובת התנועה" כמקור סמכות לפסילת מועמד בבחירות: "זוהי סמכות חריגה שבית הדין יפעילה במשורה ובמקרים קיצוניים ביותר אשר בהם כלו כל הקיצין ולא ניתן למנוע נזק קשה לתנועה באמצעים אחרים" (פסקה 105 לפסק הדין).

מובן אם כן, כי הבעת דעות שונות בנושאים שונים היא לא פעולה הנוגדת כשלעצמה את טובת התנועה, וגם לעניין זה אביא מדבריו של בית הדין: "סוגייה כללית שנייה שיש להתעכב עליה... היא ההתייחסות לביקורת על יו"ר התנועה ובכיריה, פעולותיהם והחקיקה שהתנועה מובילה. הביקורת הזאת הנה לגיטימית וראוי שתישמע.

הליכוד היא מפלגה דמוקרטית ופלורליסטית, שמעודד[ת] דיון פתוח. לכן, עצם הביקורת על מעשיהם והחלטותיהם של מנהיגים לא תהווה עילה להרחקת חבר מן התנועה. השאלה העומדת לדיון בפנינו הנה רק האם הביקורת הובילה את המבקר לפעול בניגוד לטובת התנועה ולסייע סיוע של ממש ליריבה" (פסקה 19 לפסק הדין, הדגשה הוספה). בהקשר זה אעיר, כי הקמת מפלגה או סיוע של ממש לרשימה או למפלגה המתחרה בליכוד, או הזדהות עם אחד מאלה ללא קבלת אישור מהתנועה – מהווה עילה להפסקת חברות בתנועה לפי סעיף 21(ו) לחוקת הליכוד. לשיטתו של בית הדין עצמו, הוראות סעיף 21 לחוקה מלמדות, בין היתר, על הנסיבות בהן יש להפעיל את הסנקציות שהוא מוסמך להטיל על חברי התנועה (פסקה 107 לפסק הדין). דומה כי ברוח זו פעל בית הדין במקרה הספציפי שהונח לפניו, ובכך איני רואה להתערב.

20. כאמור, בעניינו של טוירמן, בית הדין מצא כי "קיים חשש של ממש שאם יבחר, עלול הוא להביא להפלת ממשלה ימנית בגין התנגדותו להתחייבויות קואליציוניות". בית הדין הורה על פסילתו מטעמים של טובת התנועה ובהתאם לעקרון הזהירות המונעת, במובן זה שכאשר "הנזק הצפוי עשוי להיות עצום, גם הסתברות נמוכה להתרחשותו צריכה להוביל מהימנעות מנטילת סיכון" (בהפניה לפסק דינו של השופט מלצר בבג"ץ 466/07 גלאון נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סה(2) 1 (2012) (להלן: עניין גלאון)). כשלעצמי אני סבור שבהקשר מושא דיוננו, יש לנקוט ב"זהירות מונעת מהזהירות המונעת" (פסקה נ"ב לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) רובינשטיין בעניין גלאון), על מנת להימנע מזהירות-יתר ומהמדרון החלקלק שבאי נטילת סיכון. כפי שציין בית המשפט קמא, התוצאה לפיה טוירמן לא הורחק מהתנועה אך נפסל מלהתמודד בבחירות – כמעין "ליכודניק על תנאי" שידרש להוכיח בעתיד שלא נשקף ממנו כל סיכון – היא תוצאה שאינה פשוטה. עם זאת, ותוך מתן משקל לכך שהדברים נבחנים במבט צופה פני עבר, איני סבור שקמה עילה להתערבותנו. התוצאה אליה הגיע בית הדין נותנת משקל הן לזכויותיו של טוירמן והן לחשש מגרימת נזק לתנועה אם יבחר מטעמה לכנסת. משפעל בית הדין בגדר סמכותו, בחן את עניינו של טוירמן באופן פרטני והגיע לתוצאה אליה הגיע – אין המקרה נופל לגדר המקרים החריגים המצדיקים את התערבותנו, גם אם מדובר בתוצאה שהיא גבולית.

21. סוגיית הרישום הכפול: המערערים 2-16 היו רשומים כחברי מפלגת מר"צ ברשימה שהעבירה מר"צ לרשם המפלגות. בית הדין של הליכוד לא קיבל את ההסבר לרישום הכפול שסיפקה מר"צ ומשכך הורה על גריעת המערערים 2-16 מרשם חברי הליכוד. בית המשפט קמא מצא כי אין זה בלתי סביר שבית הדין ידרוש הסברים ממצים ככל הניתן וכי ההשוואה להסבר המגובה בתצהיר שניתן מטעם מפלגת העבודה סבירה

אף היא. אפשר להסכים עם נימוקי הדחייה של בית הדין ואפשר לחלוק עליהם, אך בית הדין פעל בגדרי סמכותו, וגם כאן אין לומר כי המדובר בהחלטה המגלה עילה להתערבות.

ככלל, מחיקה של חבר מצריכה בחינה פרטנית של עניינו. כשלעצמי, אני סבור כי ראוי היה שבית הדין יבחן לגופה את טענת המערער 2, שהגיש לבית הדין תצהיר חתום לפיו מעולם לא היה חבר במר"צ (סעיף 133 לכתב הערעור) ולכאורה הדבר עונה על דרישת בית הדין לקבל תצהיר. אולם גם לגבי המערער 2, איני רואה עילה להתערב, וחזקה על המשיבים כי יבחנו את עניינו הפרטני פעם נוספת.

22. בשולי הדברים אחזור על הערותיהם של חבריי בעניין הנגבי ואציין כי האופן בו התנהלה התנועה בעניינם של המערערים ואנשי הליכודניקים החדשים בכלל, אינו מניח את הדעת. כפי שנאמר בעניין הנגבי: "חרף פסק הדין בעתירה הראשונה, ולמרות סד-הזמנים הדוחק, התנהלה התנועה לאטה, בגרירת רגליים ו'חיבוק ידיים' [...] [טענת התנועה] מעוררת סימני שאלה רבים באשר לתום-לבה של תנועת הליכוד בעניין שעל הפרק, ולמידת נכונותה לבחון את בקשות המערערים בלב פתוח ונפש חפצה". והנה, גם הפעם, הוראות בית הדין של הליכוד בעניינם של המערערים לא קוימו או קוימו שלא במועד סביר ותוך גרירת רגליים, כך שבעת הגשת הערעור הוא כבר הפך לתיאורטי, שלא בעטיים של המערערים. כפי שציין בית המשפט קמא, השיהוי בהתנהלות התנועה פגע בזכותם של המערערים להתגונן ולמצות הליכים. על כך יש להעיר ולהצר, ויש לקוות כי לקחים יופקו ומקרים דומים לא ישנו. ככל שיתברר בעתיד כי מדובר בתופעה מכוונת, ייתכן ותהיה לכך השפעה על התוצאה.

23. סוף דבר, שהערעור נדחה.

על אף דחיית הערעור, ולאור האמור בפסקה 22 לעיל, המשיבים 1-2 ישאו בהוצאות המערערים בסך 7,500 ₪.

1. אני מסכים לחוות דעתו של חברי, השופט יצחק עמית, למעט בסוגיה אחת: שאלת סמכות בית הדין של תנועה לפסול חבר תנועה מלהתמודד בבחירות המקדימות על מקום ברשימה לכנסת (להלן: "הבחירות המקדימות") ללא הוראה מפורשת בחוקת התנועה.

2. אין חולק כי חוקת הליכוד כוללת הוראה המסמיכה את בית הדין של התנועה להוציא חבר מהתנועה, אך אין היא כוללת הוראה המסמיכה במפורש את בית הדין לאסור על חבר בתנועה להתמודד בבחירות המקדימות. וזו לשון הסעיפים הרלוונטיים:

סעיף 125 לחוקת הליכוד קובע:

125. בית הדין יהיה מוסמך:
 (א) לרון בכל עניין המתייחס לתנועה או הקשור אליה והשנוי במחלוקת בין חברי התנועה לבין רשות מרשויותיה, בין החברים בינם לבין עצמם, בכל הקשור לנושאים תנועתיים, ובין התנועה ורשויותיה, בינם לבין עצמם.
 (ב) להורות על הוצאת חבר מן התנועה, או על השעיית פעילותו במוסד ממוסדותיה או ברשות מרשויותיה בכל אחד מהמקרים הבאים:
 (1) פעל בניגוד להחלטת מוסד או רשות מוסמכת של התנועה.
 (2) שוכנע בית הדין כי נסיבות המקרה מעידות בעליל כי חדל החבר להיות חבר התנועה.
 (ג) ליתן צווי עשה ואל תעשה, בין אם זמניים או סופיים.

סעיף 128(ב) לחוקת הליכוד קובע:

(ב) בית הדין מוסמך לפסוק:
 (1) התראה;
 (2) נזיפה;
 (3) השעיה מתפקיד;
 (4) הדחה מתפקיד;
 (5) השעיה זמנית מן התנועה;
 (6) הוצאה מן התנועה;
 (7) הטלת קנס כספי לטובת התנועה;
 (8) תשלום הוצאות הדיון.

3. חברי, השופט עמית, מבהיר כי רצוי עד מאוד שהסמכות למנוע מחבר תנועה להתמודד תעוגן במפורש בחוקת הליכוד, ועל כן ממליץ למשיבים לפעול לתיקונה ככל שהם מעוניינים לעשות שימוש בסנקציה זו בעתיד (פסקאות 15-16 לחוות דעתו). ואולם, לשיטתו, גם בהעדר הסדרה מפורשת של סמכות זו ניתן ללמוד אותה על דרך הפרשנות, בגדר "בכלל מאתיים מנה", מהסמכות הנתונה לבית הדין לפי סעיפים 125(ב) ו-128(6) לחוקת הליכוד להורות על הוצאה של חבר מהתנועה. לכך לא אוכל להסכים.

4. לדידי, בהעדר הוראה מפורשת המסמיכה את בית הדין להטיל סנקציה של מניעת התמודדות מחבר תנועה, אין לבית הדין סמכות לעשות כן, ועל כן תיקון חוקת הליכוד על מנת להסדיר עניין זה איננו רק בגדר המלצה טובה, אלא הוא תנאי לשלילת זכות ההתמודדות מחברי תנועה. מסקנה זו עולה בקנה אחד עם סעיף 119 לחוקת הליכוד, המבהיר כי: "[...] בכל ענייני התנועה יהיו חברי התנועה, רשויותיה ומוסדותיה כפופים לשיפוט בפני בית הדין של התנועה בהתאם לחוקה זו" (ההדגשה הוספה).

5. זאת ועוד, הסנקציה של שלילת זכות ההתמודדות מחבר תנועה לא רק שהיא סנקציה חמורה מונים רבים מסנקציות אחרות שנמנו במפורש בחוקת הליכוד, כדוגמת התראה או נזיפה, אלא שהיא סנקציה שלא מתקיים בינה לבין הוצאה מהתנועה יחס של "המרובה מחזיק את המועט". הוצאה מן התנועה משמעה כי אדם אינו מהווה עוד חלק מהמפלגה, ועל כן עליו למצוא את דרכו במסגרות פוליטיות אחרות. לעומת זאת, שלילת זכות ההתמודדות הופכת את האדם ל"חבר תנועה מוגבל" או "חבר תנועה סוג ב'", וזהו מעמד שונה, לאו דווקא טוב יותר, ממי שאיננו חבר תנועה כלל.

6. ניתן להמחיש את הקושי ללמוד "המרובה מחזיק את המועט" במצב דברים מסוג זה, באמצעות הדוגמה הבאה: נניח כי יש רשות המוסמכת על פי דין להרחיק אדם ממדינה פלונית; האם מעצם קיומה של סמכות זו, וללא הסמכה מפורשת אחרת, נובע כי אותה רשות יכולה גם להגביל את זכויותיו של אדם השוהה במדינה, חלף הרחקתו ממנה? דומני שהתשובה השלילית ברורה. הסמכות להרחיק אדם מהמדינה איננה בגדר מרובה, והסמכות להגביל זכויות של מי שלא הורחק איננה בגדר המועט. אלה שתי סנקציות שונות באופיין, ואין לומר כי האחת כלולה באחרת (והשוו לעמדתו של השופט עוזי פוגלמן בבג"צ 6301/18 פוזנסקי נ' שרת המשפטים, פסקה 53 (27.12.2018), אשר סבר כי אפילו בין אמצעי המשמעת של השעיה וסיום עיסוק לא מכיר המחוקק ביחס של "המרובה מחזיק את המועט". עמדת השופט פוגלמן בעניין הסמכות הייתה מקובלת על אחד משופטי הרוב באותו עניין, השופט נעם סולברג, כך שהיא משקפת דעת הרוב בקרב שופטי ההרכב).

7. בית המשפט קמא, בעקבות בית הדין של הליכוד, צירף לטיעון בדבר "המרוובה המחזיק את המועט" שלושה טיעונים נוספים: ראשית, היקש מפסק דין ירדור (ע"ב 1/65 ירדור נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט 365 (1965) (להלן: "הלכת ירדור")); שנית, עקרון תום הלב ודוקטרינת ההפרה הצפויה; ושלישית, סעיף 124 לחוקת הליכוד. דומה שגם חברי, השופט עמית, אינו סבור כי יש בנימוקים אלה ממש. על מנת שלא תהיה התמונה חסרה אבהיר מדוע: ראשית, הלכת ירדור עסקה במקרי קיצון, שאינם לענייננו, ומכל מקום האפשרות להכיר בסמכות שאינה כתובה מכוחה צומצמה משמעותית, שלא לומר בוטלה, בפסיקה מאוחרת (ראו פסק הדין בעניין ע"ב 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לט(2) 225 (1985), אשר בעקבותיו חוקקה הכנסת את סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת; כן ראו ברק מדינה "ארבעים שנה להלכת ירדור: שלטון החוק, משפט הטבע וגבולות השיח הלגיטימי במדינה יהודית ודמוקרטית" מחקרי משפט כב 327, 339-343 (2006) (המבכר גישה הרואה בהלכת ירדור "חריג שבחריגים"); דניאל פרידמן "היש לישראל חוקה ומי כותב אותה?" משפט ועסקים יד 117, 124-126 (2012) (המצייין כי "הלכת ירדור בוטלה ולא בוטלה כאחד בפסק-דין נוימן")); שנית, עקרון תום הלב מגדיר נורמת התחשבות מינימאלית בזולת, ודוקטרינת ההפרה הצפויה מאפשרת שימוש בתרופות בגין הפרת חוזה קודם שארעה הפרה בפועל. ואולם, לא ברור הטיעון כי מכוחה של מי מדוקטרינות המשפט הפרטי הללו קונה לעצמו בית הדין סמכויות שלא הוקנו לו בחוקת המפלגה; שלישית, סעיף 124 לחוקת הליכוד עוסק ב"דרך השיפוט", דהיינו מבהיר כיצד יפעיל בית הדין את סמכויותיו, לא בשאלה מהן הסמכויות הנתונות לו. סמכויות בית הדין מוגדרות באופן מפורש בסעיפים 125 ו-128 (ב) לחוקת הליכוד, אשר כאמור אינם כוללים כל התייחסות לשלילת הזכות להתמודד על מקום ברשימה לכנסת.

8. סיכומו של דבר, הסמכות לפסול חבר ליכוד מהתמודדות במסגרת התנועה על מקום ברשימה לכנסת היא סמכות שאין בית הדין של הליכוד, או כל אורגן אחר של התנועה, רשאי ליטול אותה לעצמו מבלי שיש לכך עיגון פורמאלי בחוקת הליכוד. מכאן, שככל שברצון מפלגת הליכוד להקנות לבית הדין את הסמכות להשית סנקציה שכזו מכאן ולהבא, נדרש לתקן את חוקת הליכוד, וזאת לא רק כעניין של המלצה, אלא כעניין של דין.

השופט ג' קרא:

אני מסכים לחוות דעתו של חברי השופט יצחק עמית, ומצטרף להערתו של חברי השופט עופר גרוסקופף בדבר הצורך בתיקון חוקת הליכוד, ויפה שעה אחת קודם.

שופט

ניתן היום, כ"ו בכסלו התש"ף (24.12.2019).

שופט

שופט

שופט